

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

ЛІДЕРСТВО В УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНИМИ СИСТЕМАМИ

Шифр та назва спеціальності
232 - Соціальне забезпечення

Інститут
Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Управління в сфері соціального
забезпечення

Кафедра
Педагогіки та психології управління
соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна
(301)

Рівень освіти
Магістр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова) підготовка.

Семестр
2

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Шаполова Вікторія Валеріївна
Viktoriia.Shapolova@khi.edu.ua

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна НТУ «ХПІ»

Досвід викладацької діяльності – 10 років. Автор понад 50 наукових та навчально-методичних праць. Автор тренінгів з проблем лідерства з розвитку особистості в різних аспектах та командування. Провідний лектор з дисциплін: «Методи гри в психологічній практиці», «Психологія адиктивної поведінки», «Соціально-психологічний тренінг», «Соціальна психологія», «Психологія тимбилдингу», «Лідерство в управлінні соціальними системами» та ін. [Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

В рамках курсу здобувачі зможуть оволодіти системними знаннями щодо ролі та особливостей лідерства в управлінні соціальними системами, розкрити роль лідера у команді. Студенти зможуть дослідити власний лідерський потенціал, ознайомитися з інструментами його розвитку. Робиться акцент на аналізі вербальної та невербальної комунікації, розвитку практичних комунікативних вмінь та навичок, розвитку навичок самоменеджменту, саморегуляції внутрішнього стану особистості та ораторських здібностей, які будуть ефективними для лідерів в різних ситуаціях управління соціальними системами.

Мета та цілі дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни полягає у наданні систематизованих знань щодо лідерства в управлінні соціальними системами та ефективної взаємодії у професійному

середовищі. Виробити у магістранта теоретичні уявлення та компетентності щодо розвитку лідерського потенціалу особистості.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації.. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

Компетентності спеціалізації:

СК6. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК12. Здатність до формування позитивного іміджу професії, її статусу в суспільстві.

Результати навчання

РН1. Використовувати сучасні теорії, методологію і методи соціальних та інших наук стосовно до завдань фундаментальних та прикладних досліджень у сфері соціального захисту.

РН6. Самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для розвитку професійних навичок та якостей.

РН9. Організувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної допомоги.

РН11. Планувати і проводити наукові дослідження в системі соціального захисту населення та висвітлювати їх результати.

РН14. Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності.

РН17. Демонструвати позитивне ставлення до власної професії та відповідати своєю поведінкою етичним принципам і стандартам соціальної роботи.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Філософія управління», «Адаптивне управління».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекційні та практичні заняття проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. Використовується проектний підхід до навчання, ігрові методи, робота в малих групах; семінари-дискусії; кейс-метод; ділові ігри.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Історія становлення концепції лідерства.

Розкриття поняття «Лідерство». Аналіз історичної ретроспективи становлення концепції лідерства в працях провідних вчених різних країн світу та епох.

Тема 2. Сучасні теорії лідерства. Стилї лідерства.

Провідні сучасні теорії лідерства. Теорії щодо стилів лідерства та типів лідерів. Лідерство як атрибут особистості. Поняття харизматичного лідера. Теоретичні основи гендерних підходів до управління та лідерства.

Тема 3. Керівництво, влада та вплив як ключові елементи лідерства.

Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Форми впливу та влади. Поняття, характеристика та класифікація стилів керівництва. Емоційне лідерство і вплив.

Тема 4. Лідерство як груповий процес. Роль лідера в процесі взаємодії керованих та керуючих об'єктів професійної діяльності.

Поняття команди та міжособистісної взаємодії. Взаємодія як організація спільної діяльності в соціальних системах. Специфіка процесу обміну інформацією в міжособистому спілкуванні. Комунікативні бар'єри. Вербальна комунікація. Невербальна комунікація. Оптико-кінетична система знаків. Паралінгвістична і екстралінгвістична системи знаків. Організація простору й часу комунікативного процесу.

Тема 5. Компетенції та необхідні навички, соціально-психологічні якості лідера для реалізації професійної діяльності у соціальних системах.

Компетенції та необхідні навички лідера для реалізації професійної діяльності у соціальних системах. Соціально-психологічні якості лідера для реалізації професійної діяльності у соціальних системах. Соціальні установки та стереотипи мислення, що блокують ефективну взаємодію лідера та послідовників.

Тема 6. Лідерство та мотивація.

Поняття мотивації. Види мотивації. Самомотивація. Мотивація в соціальних системах.

Тема 7. Роль лідера в формуванні та розвитку корпоративної культури.

Поняття корпоративної культури організації. Корпоративна культура як соціально-психологічна характеристика особистості лідера. Роль лідера в формуванні та розвитку корпоративної культури.

Тема 8. Лідер та конфлікти в соціальних системах.

Конфліктна взаємодія: види, фази, можливості, управління. Способи практичного впливу людей один на одного: навіювання, переконання, зараження, наслідування. Типи впливу на партнера по спілкуванню. Класифікація впливу за О. Сідоренко. Методи та технології вирішення конфліктів в організаціях.

Тема 9. Лідерство та самоменеджмент.

Тайм-менеджмент в життєвому просторі лідера. Ціль та робота щодо їх досягнення. Методи і практичні прийоми роботи в повсякденній діяльності для підвищення ефективності виконуваних процедур і операцій, досягнення намічених цілей.

Тема 10. Лідерство та управління психологічним станом особистості.

Методи стабілізації внутрішнього стану особистості. Медитація. Здоровий спосіб життя.

Тема 11. Лідерство та ораторське мистецтво.

Ораторське мистецтво в професійній діяльності лідера. Публічний виступ та методи його формування.

Тема 12. Лідер та програми самовдосконалення особистості.

Поняття самовдосконалення особистості. Професійне та особистісне самовдосконалення. Сучасні технології самовдосконалення особистості.

Теми практичних занять

Тема 1. Аналіз стилів лідерства реальних історичних особистостей.

Підготовка доповідей та презентацій щодо аналізу стилів лідерства реальних історичних особистостей.

Тема 2. Ділова бесіда: етапи, фактори ефективності.

Ділова бесіда: поняття та функції. Етапи ділової бесіди. Фактори підвищення ефективності ділової бесіди. Практичні інтерактивні вправи на відпрацювання навичок ефективної ділової взаємодії.

Тема 3. Лідерство та мотивація.

Ділова гра: проведення, рефлексія, аналіз результатів.

Тема 4. Корпоративна культура.

Аналіз сучасного стану особливостей створення та корекції корпоративної культури провідних організацій (доповіді, презентації).

Тема 5. Лідерство та самоменеджмент.

Технології самоменеджменту та тайм-менеджменту.

Тема 6. Лідерство та управління психологічним станом особистості.

Медитація та методи стабілізації внутрішнього стану особистості: практичне опрацювання.

Тема 7. Лідерство та ораторське мистецтво.

Презентація; «Мотиваційні виступи»

Тема 8. Самовдосконалення особистості лідера.

Самовдосконалення особистості лідера: особистий досвід та пропозиції. Презентація індивідуального завдання

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуальних завдань.

Теми індивідуальних завдань.

Соціально-психологічна діагностика особистості лідера.

Авторська програма самовдосконалення лідера.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Волянчук, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
2. Варій М.Й. Соціальна психіка нації. – Львів: СПОЛОМ, 2002. – 184 с.
3. O.G. Romanovskyi, L.M. Gren, A.Ye. Knysh. Psychology of a leader's managerial activity. Text of the lectures for higher education establishments/ Kharkiv, 2015. – 132 p.
4. Романовський О.Г., Шаполова В.В., Квасник О.В., Гура Т.В. Психологія тимбілдингу: навчальний посібник / Романовський О.Г., Шаполова В.В., Квасник О.В., Гура Т.В. ; за заг. ред. Романовського О.Г., Калашникової С.В. – Київ, 2017 р. – 100 с.
5. Калашнікова С.А. Освітня парадигма професіоналізації управління на засадах лідерства: монографія / С.А. Калашнікова. – К.: Київськ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2010. – 380 с.
6. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка лідерства. Монографія / О.Г. Романовський, В.Є. Михайличенко, Л.М. Грень. – Х.: НТУ «ХПІ», 2018. – 450 с.
7. Романовський О.Г. Психологія управлінської діяльності лідера. навч.- метод. посіб. / О.Г. Романовський, В.Є. Михайличенко, Л.М. Грень, А.Є. Книш; за заг.ред. О.Г. Романовського. – Харків: ТОВ «В справі», 2016. – 48 с. Ващенко, І. В. Конфліктологія та теорія переговорів [Текст]: навч. посібник / Ірина Володимирівна Ващенко, М. І. Кляп. – Рек. МОН. – К. : Знання, 2013. – 407 с. – (Вища освіта ХХІ століття). кільк.прим.: 10 (КХ. – 5, Філо. – 1, МВ. – 4)
8. Гребеньков, Г. В. Конфліктологія [Текст]: навч. посібник / Г. В. Гребеньков. – Рек. МОН. – Львів : Магнолія 2006, 2011. – 229 с. – (Вища освіта в Україні).
9. Психологія управління [Текст] : навч. посіб. / Д. І. Дзвінчук, Н. Г. Діденко, О. К. Любчук, В. І. Малімон ; За заг. ред. Д.І. Дзвінчука. — К. : ТОВ "СІК ГРУП УКРАЇНА", 2013. — 293 с.
10. Проблеми саморозвитку особистості в сучасному українському соціумі : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (21 берез. 2019 р.) / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2019. – 126 с.
11. Кузікова С.Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці [Текст] : монографія / С. Б. Кузікова ; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка — Суми : МакДен, 2012. — 410 с.
12. Сухомлинський В. О. Виховання і самовиховання. Вибрані твори в 5-ти тт. Т. 5 Київ: Рад. шк., 1977. 639 с.
13. Поліщук О.М. Ресурси саморозвитку особистості / Поліщук О. М. – Психологія саморозвитку особистості:збірник наукових праць / за ред.Н.В.Чепелевої, Я.Ф.Андреевої. –Чернівці – Київ, 2016., 284 с.

14. Серета Н. В. Основи ораторської майстерності: навчальний посібник / Серета Н. В., Квасник О. В. – Харків : НТУ «ХПІ», 2019. – 304 с.
15. Schein E. H. Organizational culture and leadership / E. H. Schein. — San Francisco : Jossey-Bass, 1985. — P. 25.

Додаткова література

1. Нестуля О. О. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ – початок ХХІ ст.) : навч. посіб. / О. О. Нестуля, С. І. Нестуля. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 375 с.
2. Романовський О.Г, Пономарьов О.С., Лапузіна О.М. Ділова етика: Навч. пос. – Х.: НТУ „ХПІ”, 2006. – 364 с.
3. Загальна психологія [Текст]: підручник / за ред. С.Д. Максименка. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 688 с.
4. Синявський, В.В. Психологічний словник [Текст] / В.В. Синявський, О.П. Сергєєнкова, Н.А. Побірченко. – К.: Науковий світ, 2007. – 274 с.
5. Шаполова В.В. Педагогічні умови формування корпоративної культури майбутніх менеджерів у ВНЗ : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вікторія Валеріївна Шаполова. — Харків, 2015. — 276 с.
6. Грей К.К. Організації. Теорії, конфлікти і менеджери. - Харків: Гуманітарний центр. - 2008. - 196 с.
7. Психологія управління [Текст] : навч. посіб. / Д. І. Дзвінчук, Н. Г. Діденко, О. К. Любчук, В. І. Малімон ; За заг. ред. Д.І. Дзвінчука. — К. : ТОВ "СІК ГРУП УКРАЇНА", 2013. — 293 с.
8. Нестуля О.О. Основи лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера. Уроки видатних підприємців: навчальний посібник / О.О. Нестуля, С.І. Нестуля, В.В. Карманенко. – К.: Знання, 2013. – 358 с.
9. O.G. Romanovskiy, L.M. Gren. Will formation as a necessary condition of a leader's personality self-education in the learning process» (англ. мовою). Ж. «Теорія і практика управління соціальними системами». – Харків: НТУ «ХПІ», 2015 – № 1. – С. 3-11.
10. Грень Л.М., Панфілов Ю.І., В.В. Бондаренко Методика формування комунікативної компетентності майбутнього лідера управління / Л.М. Грень, Ю.І. Панфілов, В.В. Бондаренко //Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія // Щоквартальний науковопрактичний журнал. – Харків: НТУ «ХПІ», 2016, № 2. – С. 10 – 19.
11. John K. Clemens Time Mastery: How Temporal Intelligence Will Make You a Stronger, More Effective Leader
12. / John K. Clemens, Scott Dalrymple. - AMACOM, 2005 - 210 p.
13. 5. Mel Robbins «The 5 Second Rule: Transform Your Life, Work, and Confidence with Everyday Courage» / Mel
14. Robbins. - Savio Republic, 2017 – 241 p.
15. 6. Brian Tracy No Excuses! The Power of Self-Discipline / Brian Tracy. - Vanguard Press, 2011 – 304 p.
16. .Калініченко Л. Л. Особливості впровадження тайм-менеджменту на підприємстві / Калініченко Л.Л., Гаврилова А.О. // «Молодий вчений». –2017. – № 4.4 (44.4). – С. 60–63.
17. Зубенко М.В., Васильченко О. В. Медитативні практики як психофізіологічний, етнокультурний та психотерапевтичний феномен. Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: матеріали II Міжнародної конференції (20 листопада 2020 р.). Частина 2. Київ :ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2020. С.153-154.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді заліку (30%) та поточного оцінювання (70%).

Екзамен: усна доповідь на 3 запитання.

Поточне оцінювання: 3 онлайн тести.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Ніна ПІДБУЦЬКА

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Лариса ГРЕНЬ